

Pohjois-Pohjanmaan alueellisen merimetsotyöryhmän 1. kokouksen (26.9.2016) muistio

Työryhmään kutsutut tahot ja nimetyt edustajat:

Organisaatio	Nimi	
Hailuodon kunta	Marko Välimäki	Läsnä
Iin kunta	ei nimennyt edustajaa	-
Oulun kaupunki	Juha Peuraniemi	Läsnä
Siikajoen kunta	ei nimennyt edustajaa	-
Luonnonvarakeskus	Mikko Jaukkuri (varaedustaja)	Läsnä
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri	Esa Aalto	Läsnä
Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys	ei nimennyt edustajaa	-
Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto ry	ei nimennyt edustajaa	-
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Jonas Liimatta (puheenjohtaja)	Läsnä
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Eero Melantie	Läsnä
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Jorma Pessa (sihteeri)	Läsnä

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (myöh. ELY-keskus) on 26.8.2016 kutsunut alueellisen yhteistyöryhmän käsittelemään merimetsoon liittyviä asioita.

Työryhmän puheenjohtajana toimii johtaja Jonas Liimatta ELY-keskuksesta ja sihteerinä ylitarkastaja Jorma Pessa ELY-keskuksesta.

2. Merimetsotyöryhmän tausta ja tehtävä (Eero Melantie)

Ympäristöministeriö on kehottanut 17.5.2016 lähettämällään ohjekirjeellä Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia kutsumaan koolle relevantit tahot merimetsoa koskevien ongelmien käsittelemiseksi.

Alueellisen yhteistyöryhmän tehtävänä on asiantuntijatietoon ja paikallisten olosuhteiden tuntemukseen tukeutuen olla selvillä merimetsokannan kehittymisestä alueellaan ja tunnistaa lajiin liittyvät mahdolliset ongelma-alueet ja –tilanteet sekä aktiivisesti, ongelmiin reagoivalla tavalla työskennellen alueelle sopivia, kaikkia tahoja tyydyttäviä ratkaisuja. Ryhmät voivat tarvittaessa laatia suunnitelmia ongelmien vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn tarvittavista konkreettisista toimenpiteistä.

Ympäristöministeriön ohjekirje 17.5.2016:

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BD5FE4827-8613-402D-A2BD-266FAFED76EC%7D/118718>

Yhteistyöryhmien muodostaminen ja tulkintaohjeistukset perustuvat ympäristöministeriön 11.11.2015 asettaman merimetsotyöryhmän suosituksiin.

Työryhmän raportti: <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B7EA039BD-F154-4E2B-8B85-D8B0F406B712%7D/117793>

3. Merimetso Pohjois-Pohjanmaalla ja muualla Suomessa (Jorma Pessa)

Alustuksessa esiteltiin pesivän merimetsokannan historia, kannankehitys, alueellinen esiintyminen ja merimetsan ravinnonkäyttö Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Esitelmä jaettiin osallistujille kokouksessa.

Perämeren pesimäkannan osuus koko Suomen merimetsokannasta on ollut koko esiintymishistorian ajan hyvin pieni (noin 1 % kokonaiskannasta). Perämeren kanta on ollut enimmillään n. 270 paria vuonna 2015.

Pohjois-Pohjanmaalla merimetsoja on pesinyt vuodesta 2000 alkaen. Vuosina 2000–2008 ainoa yhdyskunta pesi lin Kruunien luonnonsuojelualueella sijaitsevilla Pohjanletoilla. Vuonna 2009 havaittiin kaksi uutta pesimäyhdyskuntaa: ensimmäinen Äijänkumpeelta Oulun ja Hailuodon rajalta ja toinen Rautakalliolta Siikajoen ja Hailuodon rajalta. Kruunien pesimäyhdyskunta on pienentynyt vuodesta 2009 alkaen ja samaan aikaan Äijänkumpeleen yhdyskunta on kasvanut ohittaen koossaan Kruunien yhdyskunnan vuonna 2015. Siikajoen Rautakalliolla pesintä on ollut satunnaisempaa ja yhdyskuntaan on kohdistunut ilmeisesti ihmisen aiheuttamaa häirintää.

Merimetsan poikasaikaista ravintoa on tutkittu Suomen ympäristökeskuksen, RKTL:n ja Turun ammattikorkeakoulun yhteistyönä 2000-luvulla. Tulosten mukaan merimetsan ravinto Kruunien yhdyskunnassa koostui poikasaikana pääosin kiiskistä, härkäsimpuista ja ahvenista, joiden osuus oli n. 86 % (ravinto ilmaistu painosuuksittain).

Laaja merimetsoa koskeva tietopaketti löytyy osoitteesta: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta

4. Keskustelu aiheesta

Keskustelussa tuotiin esiin, että merimetsot aiheuttavat ammattikalastukselle ongelmia Hailuodon itäpuoleisella merialueella. Ongelmia on ollut etenkin rysäkalastuksessa, kun merimetsot ovat hakeneet rysistä erikokoista kalaa ja myös hakanneet nokallaan suurempia kaloja. Haittaa on aiheutunut etenkin karisiian pyynnille ja rysiä on pitänyt

ottaa ajoittain pois pyynnistä. Äijänkumpeleen yhdyskunnassa pesivät merimetsot ovat kalastajien mukaan tällä alueella ongelmien aiheuttajia.

Kalastajat ovat pyrkineet estämään tai vähentämään haittoja pyydysrakenteilla ja lippusiimoilla, mutta haittoja ei ole näillä toimenpiteillä pystytty estämään. Keskustelussa pohdittiin voitaisiinko pyydyksiä kehittää sellaisiksi, että teknisillä ratkaisuilla voitaisiin estää merimetsojen pääsy rysiin.

Haukiputaan Kiviniemen suunnan kalastajat eivät ole tietävästi kohdanneet vastaavia ongelmia kuin Hailuodon kalastajat. Merimetsot aiheuttanevatkin haittaa kalastukselle etenkin pesimäyhdyskuntien lähellä.

Merimetsojen häirinnästä ja siinä käytettävissä olevista keinoista käytiin keskustelua. Ympäristöministeriön ohjekirjeessä (17.5.2016) ELY-keskuksille on kerrottu mitkä toimenpiteet ovat sallittuja ilman erillistä poikkeuslupaa merimetsan rauhoitusmääräyksistä. Mahdolliset luvat häirintään käsittelee Varsinais-Suomen ELY-keskus. Ohjekirjeessä on kuvattu perusteet joiden nojalla poikkeuslupia voidaan myöntää.

Merimetsan ravinnonkäyttöä toivottiin selvitettävän myös Äijänkumpeleen yhdyskunnassa, koska sen arveltiin mahdollisesti eroavan Krunnien alueella havaitusta. Todettiin, että ravintotutkimukset ovat painottuneet Etelä-Suomen yhdyskuntiin, mutta tarvetta olisi myös muualla.

Merikotkan todettiin rajoittavan ainakin paikallisesti merimetsokantaa. Suoria havaintoja merikotkien saalistuksesta on Krunneilta ja laajasti muualta Suomesta. Krunnien pesimäyhdyskunnan pieneneminen voi johtua juuri merikotkien saalistuksesta.

Keskustelussa nostettiin esiin valmistautuminen merimetsokannan mahdolliseen nopeaan runsastumiseen Perämeren alueella, jos muualla Suomessa tapahtuvan häirinnän vuoksi merimetsot siirtyvät laajasti Perämerelle. Suurten yhdyskuntien siirtyminen häirinnän vuoksi toiseen paikkaan nähtiin konkreettisena uhkana eikä häirintää tästä johtuen pidetty oikeana tapana ratkaista merimetsojen aiheuttamia ongelmia.

Merimetsokannan seurannan ja toisaalta alueellisen yhteistyöryhmän perustamisen katsottiin olevan eräänlaista valmistautumista tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuviin muutoksiin.

5. Sovitut jatkotoimenpiteet

Keskustelun jälkeen sovittiin seuraavista jatkotoimenpiteistä:

- Tehdään kalastukselle aiheutuvien haittojen kartoittamiseksi kirjallinen kysely, joka suunnataan kalastajaryhmälle 1
- Selvitetään, mitä toimenpiteitä muissa alueellisissa yhteistyöryhmissä on päätetty tehdä
- Ehdotetaan selvitettävän, miten mahdollinen pesimäyhdyskuntien häirintä vaikuttaa kolonioiden siirtymiseen
- Kannustetaan eri toimijoita pohtimaan kalanpyydysten kehittämistä sellaisiksi etteivät merimetsot pääse niihin mutta kalat pääsevät. Myös muiden haittoja vähentävien tai estävien keinojen kehittämiseen kannustetaan eri toimijoita

6. Työryhmän jatkotyöskentely ja kokoontuminen

Sovittiin, että työryhmä kokoontuu kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin.

Seuraava kokous sovittiin pidettävän syksyllä 2017.

Jorma Pessa

työryhmän sihteeri